

"ולא נתתי ממנו למת" (כוי, יד')

מצינו בספרים הקדושים, כי העושה מצוה שלא כראוי, מתוך כוונות של תועלת אישית, מתגלגלת אותה מצוה לידיהם של הסיטרא אחרא ומגבירה את כוחה. לפיכך אומרים: "ולא נתתי ממנו למת" לא נתתי את מצוותי לכוחות הרע ולא עשיתי מהן "זבחי מתים"... (תפארת שלמה).

האדם צריך להשתדל בעולם הזה, אפילו מעט מן המעט, ודוקא המעט הוא חביב הרבה אצל השם יתברך, וכמו שמסופר במדרש על אגריפס המלך, שצויה להקריב ביום אחד אלף עולות, ושלא יקבלו שום קרבן אחר מלבד עולתיו, והנה בצהרי היום הגיע עני ובידו שני תורים, וביקש להקריבם על גבי המזבח, הכהן אמר לעני שאין הוא יכול להקריבם מחמת צווי המלך, בכה העני וטען שכל יום הוא צד ארבעה תורים, שנים הוא מקריב, ושנים הוא אוכל, ואם לא יקריב היום, כיצד יתפרנס למחר? חס עליו הכהן והקריב את שני התורים. בלילה חלם אגריפס המלך, שאמרו לו, קרבן העני הקדים בשמים את אלף העולות והזבחים שלך. שאל אגריפס את הכהן לפשר הדבר, וסיפר לו. מיד הבין אגריפס, שאין הקדוש ברוך הוא חפץ בעולות וזבחים לרוב, אלא דוקא מעט שבא מעומק הלב חביב עליו ביותר.

בעלי המוסר כותבים: שתמיד צריך האדם לקחת יוזמה עצמית לשנות מעשיו, ולא לסמוך על אחרים שיעשו זאת. ובפרט כשבאים איזה יסורים לאדם, יפשפש תמיד במעשיו, ולא יתחמק מהמציאות, ויזכור לזעוק להשם יתברך שממנו באה הישועה, ומה נואלו אותם אנשים שמיד בבוא אליהם איזו צרה תולים זאת כביכול "בעין הרע" או "מקרה" ועוד שטויות והבלים, או שרצים ישר לרבנים מבלי להתבונן במעשיהם. ואם יחכים האדם וידע שלמעשה הכל תלוי בו עצמו, במעשיו ובהתעוררותו, ידע לתקן הדבר מהר, ולחסוך מעצמו טרחות רבות.

מעשה היה, שבאה אישה חשוכת בנים להרב הקדוש רבי מאיר מפרמישלאן זכותו יגן עלינו אמן, ושטחה את בקשתה לברכת הצדיק, שתזכה להפקד בקרוב בפרי בטן. הצדיק ענה לה, שהוא מוכן לברכה בתנאי שתתן לו סכום עתק כפדיון נפש, והיא התחננה על נפשה שיוריד הצדיק מהסכום שכן אין באפשרותה לשלם אף רבע מהסכום הנקוב, אך הצדיק עמד בעקשנות על המחיר, ולא אבה להוריד אף מעט מהסכום, כשראתה האשה את עצמה ללא עזרה, אמרה לצדיק, שהיא תפנה להקדוש ברוך הוא ישירות, והוא כבר יתן לה בחינם...

כששמע הצדיק את דבריה, אורו עיניו, ואמר לה: "כעת אני מבטיח לך שבעוד תשעה חדשים תחבקי בן, וכל מה שעשיתי היה רק כדי שיכאב לך, ותדעי היכן הכתובת האמיתית".

ישראל לסגולתו

עצה לכעס

ג' עצות שהמה התבונניות ישנן לפעס.

האחת: מובא בספר "לקוטי מוהר"ן", בשעה שחפצים בשמים להקציב לאדם ממון קדם מנסים אותו במדת הפעס, ואם עומד בנסיון הפעס זוכה לממון, ואם לאו - מפסידו, לכן עצה טובה לזכר בשעת פעסו שיתכן ועלול הוא בפעס זה להפסיד ממון.

השנית: יציר לעצמו בשעה שכועס, שבעצם פעסו עתה הוא על הבורא ממש, שכן כל אשר ארע לו הוא מהבורא יתברך, והרי מאמין הוא, ואם כן בעת שפועס יתבונן שזה עתה זועף וזועם הוא על ה' ומתמרד הוא נגדו ממש, ואז יבוש וירתע לאחור. שכן הפחד מסלק את הפעס, לכן יכניס מורא בנפשו בשעת פעסו כמבאר ויעצור פעסו ממנו.

השלישית: ידע שברגע זה שהוא כובש פעסו, באותה שעה כמו כן הקב"ה כובש פעסו ממנו - מדה כנגד מדה ומסיר מעל זה האיש הדינים המקטרגים עליו, ונהפך להיות ברגע זה של כבישת פעסו מאלו שהקב"ה אוהבו וכמו שפמנו חז"ל את זה שאינו כועס מבין אלו שהקב"ה אוהבו, ומאחר והנהו אהובו של מלך הכי יחסר לו משהו! היוכל מישהו לפגוע בו לרעה!

וישנן הרבה ג' התבונניות אלו שלא בשעת פעסו להיות מוכנים לפניו בשעת פעסו, עד שיתרגל שיצטרפו לפניו מיד בשעת פעסו, ויועיל לו מאד.

(הרב יעקב ישראל לוגאסי שליט"א)

לשרת את האורחים

גרסינן במסכת קידושין (לב): מעשה בחכמים שהיו מסובים בחתונת בנו של רבן גמליאל, והיה רבן גמליאל עומד ומוזג להם משקה. נתן את הכוס לרבי אליעזר ולא רצה לקבלו, נתן לרבי יהושע וקיבלו.

אמר לו רבי אליעזר: מה זה יהושע שאנו יושבים ואדם גדול [רבן גמליאל] עומד ומשקה אותנו אמר לו רבי יהושע: מצינו גדול ממנו שהיה משמש. אברהם גדול הדור היה, וכתוב: "והוא עומד עליהם". ושמו תאמר כמלאכי השרת נדמו לו לא נדמו לו אלא כערביים. ואנו, לא יהיה רבן גמליאל עומד ומשקה אותנו!

אמר להם רבי צדוק: עד מתי אתם מניחים כבוד של מקום ואתם עוסקים בכבוד הבריות, הקדוש ברוך הוא משיב רוחות ומעלה נשיאים ומוריד מטר ומצמיח אדמה, ועורך שלחן לפני כל אחד ואחד, ואנו לא יהיה רבן גמליאל עומד ומשקה עלינו. ע"כ. נמצאנו למדים שגם אדם גדול וחשוב צריך לשרת את אורחיו ולא לחוס על כבודו, כי זהו כבודו

(ר' אברהם ישראל)

משהו לנשמה

חוכמת הרב – בשר וחלב

מעשה שהיה רבה ההיתרגשות בביתו של ראש החברה קדישא בירושלים. מספר נשים עמדו במטבח הקטן והצפוף ובשלו מאכלים לקראת הסעודה הגדולה שתערך בערב. מסורת היא שביום פטירתו של משה רבנו, בז' באדר, מתכנסים אנשי החברה קדישא בירושלים ועורכים סעודה גדולה.

הסירים שעל האש מבעבעים, אדים עולים ומתמרים אל על. מדי פעם נגשת אשה אחת, פותחת את הסיר ובוחשת את הבשר, לפתע תוך כדי בחישה צלי הבשר נפתח החלון על ידי משב רוח חזק וכד חרס גדול שעמד על אדן החלון נפל והחלב שהיה בתוכו נשפך הישר לתוך סיר הבשר הפתוח...

בהלה אחזה את הנשים, הרי אסור לבשל בשר וחלב! ובסיר הבשר אין כמות פי ששים מהחלב שנשפך לתוכו... אם כך כל סיר הבשר אסור באכילה. מהומה גדולה קמה בבית, השעה היתה מאוחרת, ולא יהיה זמן לבשל בשר מחדש. בעוד שעה קלה יתאספו המוזמנים, וסעודה-מה יהא עליה?

פנתה בעלת הבית לבעלה ואמרה:

"גש בבקשה לביתו של רבנו, רבי שמואל סלנט, וספר לו את אשר ארע, אולי בתבונתו הרבה ימצא התר לאכילת הבשר".

"קשה להניח שימצא התר" – ענה לה בעלה. הן כמות החלב שנתזה לסיר הבשר גדולה היא ולא נראה לי שאפשר להתיר".

הפצירה בו האשה בשנית ולא הרפתה עד אשר הסכים ראש החברה קדישא ללכת ולספר לר' שמואל את התקלה.

כאשר שמע רבי שמואל סלנט את הסיפור התהרהר קמעה ואמר: "חזר אלי בעוד כשעה. פליאה הסתמנה על פני השואל, ידוע היה שרבי שמואל משיב על כל שאלה תיכף ומיד. בקיאותו המדהימה בש"ס ובפוסקים היתה ידועה לכל. אם כך מדוע עליו לחכות שעה לתשובה.

יצא השואל מבית הרב והלך לביתו להמתין עד שתחלף שעה. מששב אל בית הרב עמד והמתין בקצר רוח לפסיקת הרב. מה רבה היתה תמיהתו כששמע את רבי שמואל אומר לו: הכל כשר ללא שום פקפוק, איני יכול להגיד לכם מדוע פסקתי כך, אולם יכולים אתם להיות סמוכים ובטוחים שאין כאן כל חשש. ועוד הוסיף הרב ואמר: "גם אני אבוא לסעודה ואוכל מאותו בשר..."

רגליו של ראש החברה קדישא נשאוהו חיש מהר לביתו והבשורה המשמחת בפיו:

"רבי שמואל פסק כי הבשר כשר, ואף הוא יבוא להשתתף עמנו בסעודה ולאכול מבשר זה".

אנחת רוחה יצאה מפיה של בעלת הבית שדאגה מה תתן לאכל בסעודה.

סקרנות אחזה את כל שומעי המעשה לדעת מדוע מעלים רבי שמואל סלנט את הסבה לפסק ההלכה, שכן אין זו דרכו לנהוג כן. עם רדת הלילה החלו המשתתפים להגיע לבית ורבי שמואל סלנט אמנם קיים את דברו והופיע לסעודה. הוא אכל את הבשר כפי שהבטיח ובראות זאת כל הסועדים סר החשש אף מלבם של הספקנים לגבי כשרות הבשר: אם רבי שמואל אוכל-ודאי כשר הבשר בתכלית ההדור.

עבר זמן והמארע השתכח.

כאשר הגיעה שעתו של החלבן להפרד מן העולם התגלה הסוד באופן מפתיע:

כשהרגיש הלה כי קרב קצו, קרא אליו את אנשי החברה קדישא וספר להם את הסיפור.

כאשר הובאה השאלה בענין בשול בשר וחלב לפני רבי שמואל סלנט, שלח מיד הרב לקרא לו-לחלבן ובקשו שיגלה רק לו בסודי סודות האם החלב שמוכר הוא נקי ללא תערובת מים, או שמא נוהג הוא למהול מים בחלב כדי להגדיל רוחו.

החלבן הודה לרבי שמואל שאכן נוהג הוא למהול מים בחלב. רבי שמואל הביט בחלבן בעיניים רחמניות, הבטיחו שהוא לא יגלה את הסוד, ומיהר לחשב את הכמויות. חישוב ומצא שכמות החלב שניתז אל סיר הבשר היתה קטנה שכן החלב היה מהול במים. ולכן סיר הבשר היה פי ששים מכמות החלב שנשפכה לתוכו... ופסק הדין היה כפי שהיה.

הבינו עתה כולם מדוע לא רצה רבי שמואל לגלות את הסיבה שהכשיר את הבשר, שכן לא רצה לבייש את החלבן, ואלמלא ספורו של החלבן בעצמו לא היה הסוד מתגלה לעולם. (613 סיפורים על תרי"ג)